

Kivonatos ismertetése

a kereszturi egyházkör 1876. október 14-én tartott rendkívüli közgyűlési jegyzőkönyvének.

Unitárius anyaszentegyházunk Árkoson tartott korszakot alkotó Zsinati Főtanácsának közgyűlése után egyházkörünkben közügyeink iránt lelkesülni képes minden tag feszült figyelemmel és kíváncsi várakozással óhajtotta a rendkívüli közgyűlés megtartását. A kibocsátott esperesi meghívó körlevél kedvesen fogadtatott. Szép számmal gyűltünk össze kereszturi középiskolánk egyik halltermében. Jelen voltak: egyházköri gondnok, Jakabházi Zsigmond, iskolai gondnok, Pálfi Dénes, udvarhelymegyei tanfelügyelő, Sándor Mózes, iskolai tanár, Sándor János s több lelkész és tanító afiai csaknem teljes számmal. Elnök a fia a gyűlést megnyitván, a megállított tárgysorozat és a múlt közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után közölte a Mlgs. és Főt. Zsinati Főtanács 12—1876 sz. a. kelt leirata, melyben egyházkörünkkel hivatalosan tudatik, hogy Kriza János boldog emlékü püspök urnak halálával üresedésbe jött püspöki hivatalra 1876-ik évi augusztus 27 és 28-ik napján Árkoson tartott Zsinati Főtanács szokott törvényes módon megválasztotta Főt. Ferencz József urat, kolozsvári ekklezsiánk első papját és a hittan rendes tanárát, mely megválasztás által a Főt. Pap Mózes, volt egyházi főjegyző urnak helyettes elnöksége megszűnván, az elnökséget egyházi részről a Főt. püspök ur azonnal átvette. A közgyűlés e leiratot tiszteletteljesen tudomásul vévén, Főt. Ferencz József ur püspökségére őszinte „Éljent” kiáltott.

Felolvastatott Főt. Ferencz József püspök ur 1—1876. sz. a. kelt körlevele, mely elnök afiának egyhangulag elfogadott indítványa következtében szóról szóra jegyzőkönyvre vétetett, a mint következik:

Tisztelendő esperes ur!

Kedves afia az urban!

A f. 1876-ik év augusztus 27-én, Árkoson tartott, Zsinati Főtanács a kedves emlékü és érdemeinél fogva hallhatatlan Kriza János elhunyt püspökünk üresen maradt helyét egyházi törvényeink értelmében titkos szavazás útján betöltvén, szavazatok többségénél fogva én, az Urnak igénytelen szolgálja ruháztattam fel a szép, de nehéz főpapi tiszttel, arra esküt tettem le, s nem sokára várom Ő Felsége királyi diplomájának kegyelmes kiadatását, a mi — remélem — a Zsinati Főtanácsnak a trón Zsámolyához teendő felterjesztése után nem sokáig fog késni; azonban egyházunknak az erdélyi alaptörvényeken és egyházi alkotmányos szokásokon gyökerező jogánál fogva nekem hivatalos tisztemben addig is eljárni kötelességem lévén: ezt ezennel a Tisztelendő esperes urnak hivatalos tudomására juttatni szerencsés vagyok.

Tisztelendő esperes ur! Tisztelendőséged előtt éppen úgy tudva van, mint előttem, egyházunknak egykori és mai helyzete. Csak nem igen régen is létünkért kellett küzdenünk, a mi ma biztosítva van hazánk reformált alkotmányában, a sajtó és nyilvánosság hatalma s önerőnk által; mi ma a fejlődés és tökélesedés útján állunk, feladatunk jó akarókat s hiveket szerezni egyházunknak, az eddig pusztán csak külső védelemre fordított erőt most már beléletünk megszilárdítására, öngyarapításunkra, használhatjuk, a mult szenvedéseisért a jövőben kell keresnünk vigaszt és elégtételt.

Legelső szavam tehát a Tisztelendő esperes urhoz rámutatás az idő e különbségére, vallásközönségünk új feladatára!

Látom én a gyakorlati életnek a vallással és annak szolgálival olykor összeütődéseit, ismerem az államnak az egyház iránti követeléseit; de ismerem az utóbbinak a civilisatio, a társadalmi rend, a közérkölcsök és üdv kérdéseiben való elvitázhatlan jogosultságát. Ezek rendkívül fontossá teszik ma is úgy a püspöki, mint a papi hivatalt, s növelik felelősségeit, tudom, hogy erős belátást, okos tapintatot, sok ismeretet, még több tapasztalást, és mindenek fellett atyafiúi szeretet által mérsékelt erélyt igényel részemről, s nagy önmegtágadást s gyakori áldozatokat a papság részéről. De bár mily súlyosnak tessenek is az állapot, s bár kivált az én új tisztem előtt is mutatkoznak akadályok: erősen bizom szándékaim önzetlen tisztaságában, bizom az isteni gondviselésben, mely magát a gyengékben is meg szokta dicsőíteni, és bizom egyházunk igazság

éző, s alkotmányt tisztelő tagjaiban, főleg pedig Tisztelendő esperes afaiban, hogy engem a nehéz feladat teljesítésében a mindenikünk előtt szent közügyért támogatni fognak, hogy így a jó Isten mennyei segélye által az akadályokat legyőzvé, kedves egyházunknak gyöngé kezeimre bizott hajóját a hivek és jók összesített erejének közremunkálása által nemes rendeltetése eddigi útján továbbra is megtarthassam, szélvészről és viharok rombolásaitól megvédhessem, s az unitárius névnek jó hírét s becsületét püspökségem ideje alatt — melynek határa Isten kezében van — habár egy halványka sugárral is növelhessem.

A midőn azért körlevelemben a Tisztelendő esperes urnak sietek hivatalosan is tudomására juttatni, hogy a püspöki hivatalt átvettem s annak kötelességei teljesítését megkezdtem: egyszersmind igaz keresztény érülettel s atyafiui bizalommal kérem, méltóztassék ezt a felügyelete alatti környéki közgyűlés útján szent ekklezsiáinkkal, s kivált azok érdemes előljáróival, ugy szintén az összes papsággal tudatni, s mindeniket igaz evangéliumi érületre, jóságos cselekedetekre, általában a megjelölt irányban való egyetértő keresztény munkásságra birni az apostol eme szavai szerint: Ti pedig szerelmeseim, a ti szentséges hitetekben felépítvén magatokat, a szent Lélek által könyörögvén; egymást az Istennek szeretetiben megtartsátok, várván a mi Urunk Jézus Krisztusnak irgalmasságát az örök életre. És némelyeken könyörüljete, megválasztván azokat egyebektől. Némelyeket pedig rettentéssel tartsatok meg, mintegy tűznek lángjából kapván ki azokat. Jud. 20. 23. Maradjanak fenn a Tisztelendő esperes ur környékében a régi erkölcsök, legyenek hú keblü barátai a jónak és szépnek, a közügyeket hordozzák szivökben a jók, s a rosszak féljenek téves utaikon megmaradni. Legyenek virágzók egyházaink s a papság ne kénytelenítették soha a Zsoltár íróval panaszos imára fakadni: Tarts meg, oh Uram, mert elfogyott a szent, mert elfogytak a hivek az embereknek fiaik közül. Zsolt. XII. 2.

Egyszersmind teljes bizalommal kérem a Tisztelendő esperes urat, hogy környékében engem s törekvéseimet támogatni, a hiányokat előttem felfejteni, s azok orvoslására módokat ajánlani, a jónak utaira rámutatni, s mind annak, a mi az egyház életmezejét

szébbé, s az embereket jobbakká s erényesebbekké teszi, előmozdításában engem gyámolítani sziveskedjék, csak ez uton levén remélhető egyházunk jogainak és érdekeinek sikeres védelme, a valóságos érzés és buzgóság megelevenülése, s unitárius egyházunk mindnyájunk által forrón óhajtott virágzása.

Ilyen érzelmektől áthatva, kezdjünk tehát Isten nevében a szent munkához, s folytassuk azt lelkünk üdvének keresésére, anyaszentegyházunk épületére, s Isten országa terjedésének előmozdítására.

Mindezekre egy igaz Istenünk segedelmét és áldását buzgó szívvel kérve, vagyok a
Tisztelendő esperes urnak

az urban szerető atyafia
Ferencz József,
unitárius püspök.

A komoly érdekltség által keltett néma csend és éber figyelem kísérte végig a mély tudományossággal, meleg hangon és sokat ígérő szavakkal irt főpásztori körlevelet. Elnök afa felkérertet, hogy azt azon meghagyással köröztesse, hogy minden ekklezsiánkban külön külön minden lelkész afa az ekklezsiai előljáróság tudomására hozni és jegyzőkönyvbe iktatni el ne mulassza. Egyszer mind meghatározott, hogy egy a körjegyző által szerkesztendő s az elnök és jegyző által aláírandó hivatalos válaszfelirat menesztessék a Mgs. és Főt. püspök urhoz. Ezen határozathoz hiven a válaszfelirat meg is tétetett, a mint következik:

Méltóságos és Főtisztelendő püspök ur!

Folyó 1876-ik évi október 14-én egyházköri közgyűlésünk anyaszentegyházunk benső békét és üdvöt árasztó közügyei — és Méltóságod főpásztori új hivatala iránti komoly érdekltséggel hallgatta végig és vette alázatos tiszteletteljes tudomásul Méltóságodnok 1—1876 számú körlevelét.

Jól esett lelkünknek hallani azon irányt, melyet Méltóságod a mult elöitéleteinek csapásai alatt oly sokat szenvedett egyházunk beléletének megszilárdítására és öngyarapításunkra maga elébe tüzött, és a melynek követésére egyházkörünk egyes lelkészeit és minden buzgó hiveit — mint hatósága alatt álló közegeket — meleg és elragadó hangon felhívja! És jól esett lelkünknek hallani amaz áldó szavakat, melyek a Főtisztelendőséged szeretetet, közbékét, csendet és megelegedést őszintén ohajtó lelkületének hí kinyomatai!

Az egyházi élet tapasztalatain alapuló tiszta tudatával birunk mi azon nagy és gyakran önfeláldozást igénylő munkának, melylyel boldogult elődeink anyaszentegyházunk hajóját az üldözések hullámos tengerén, a határtalan szeretet és ragaszkodás pánczéjával körülövezve, vész és viharral szemben becsülettel megóvták, és a melylyel nekünk is fenn kell tartani és virágoztatni, ha elődeinknek nem akarunk fattyu ivadékaik lenni. S midőn e tudattal önhittség nélkül őszintén dicsekedhetünk, halljuk egyszersmind a kor intő szavát is, mely a tettek mezejére szólit, hogy a munkát, mely reánk bízott, elvégezzük. Van az Ur szöjlőjébeni munkálkodásra ügybuzgalommal párosult erkölcsi erőnk, és ezt teljes alázattal ajánljuk fel a Méltóságod rendelkezésére, mint olyan főpásztornak, kinek multja, jelene, megpróbált jelleme, tántoríthatlan szilárd akarata és igazságérzete biztos kezességet nyujt mindnyájunknak arra, hogy mint a nagy apostol — semmivel sem gondol, élete sem drága, csak hogy elvégezhesse pályafutását s azon szolgálatot, melyet az Ur Jézustól vett, hogy bizonyosságot tegyen Isten kegyelmének evangéliumáról.

Semmit sem kételkedünk a felől, hogy Méltóságod már is árgusi szemekkel látta bé ama zátonyokat, melyeken ügybuzgalomunk nem egyszer hajótörést szenved; de bocsásson meg, ha még is bátrak vagyunk becses figyelmét azokra felhívni, mert kivel közölje a beteg benső fájdalmait, ha nem az ő orvosával!? Mi az Ur felkentjei — de egyszersmind családapák is vagyunk s szívünkhez forrt édes miéinkért is kell élnünk s számukra biztos jövőt eszközölnünk; de hányszor kell felsohajtanunk: Hol vegyünk kenyeret, hogy a miéink egyenek?! Mi komoly, hiveinkért élő haló papok — de egyszersmind a társadalom tagjai is vagyunk, mely a mai viszonyok közt megköveteli, hogy külsőleg is képviselői legyünk annak a felekezetnek, mely — hála a gondviselésnek — már nem kis tért foglalt el a népek lelkiéletében; de hányszor kell korlátolt anyagi viszonyaink miatt visszavonulnunk a társadalmi mozgalmak színhelyéről!? Mi unitáriusok — de egyszersmind honpolgárok is vagyunk, kiket egyházunk és hazánk minduntalan hív, hogy teljesítsük irántuk tartozó anyagi és szellemi kötelmeinket; de hányszor kell siketeknek maradnunk e hívásra, mert sem időnk, sem pénzünk nincs az áldozatkészségben példányképp szerepelniük!? És mi természetesebb, hogy mindaddig, míg papjaink és iskolata-

nitóink a mostani szűk adagokban nyerik évi jövedelmüket, makula nélküli ügybuzgalmat várni tőlük józanan alig lehet. S ha ehhez még hozzáadjuk azon számtalanszor meg-megújuló körülményt is, hogy a vastag tudatlanságtól és miveletlenségtől sokszor velőkiगतó sértegetéseket nyerünk — a vállalkozók megritkulását, s ezzel egyházunk jövőjének kockáztatását vagyunk kénytelenek sejtteni.

És a midőn Méltóságodat teljes alázattal kérjük, hogy az egyházi hivatalnokok anyagi helyzetének javítására minden hatalmában levő eszközt felhasználni, ügybuzgalmunknak helyzetünk kényszerűsége miatti netalán előjöheto hiányait kegyesen elnézni, és a méltatlan megtámadásokkal szemben minket védelmezni méltóztatson: egyszersmind keblünk őszinte jóindulatával ohajtjuk, hogy évek hosszú során keresztül kívánt egészségben mély bölcseséggel vezethesse édes anyaszentegyházunk közügyeit, hiveinek lelki üdvére s az egy istenség hitének és a lelkiismeret szent szabadságának dalára.

Végül a közgyűlés egyhangu határozata következtében tett ezen alázatos feliratunk kegyes elfogadására kérve, mély alázattal öröklünk a

Méltóságos és Főtisztelendő
püspök urnak

alázatos szolgálái
Kovács Mihály,
esperes.

Raffaj Domokos,
egyházköri jegyző.

Felolvastatott a Mlgs. és Főt. Zsinati Főtanács 11—1876 sz. a. kelt leirata, melyben egyházkörünkkel hivatalosan tudatik, hogy néhai Mlgs. harczói G á l f a l v i I m r e, királyi táblai nyugalmazott ítélőmester és érdemes főgondnok ur elhalálozván, az így üresedésbe jött egyik főgondnoki hivatalra a Zsinati Főtanács szokott törvényes módon megválasztotta Udvarhelymegye érdemes főispánját, Mlgs. vargyasi D á n i e l G á b o r urat. Ezen leiratot is a közgyűlés hasonló tiszteletteljesen vevén tudomásul, az érdemeinél fogva mély tiszteletre méltó Mlgs. Főispán urnak egyházunk élén hosszás életet kíván. M e g h a t á r o z t a t o t t egyszersmind, hogy ennek alkalmából a közgyűlés nevében a főgondnok urnak az elnök és jegyző aláírásával hivatalosan üdvözlő és tisztelő felirat küldessék, mely meg is történt, a mint következik:

Méltóságos Főispán ur!

Kereszturi unitárius egyházkörünk folyó 1876-ik évi október 14-én Kereszturon tartott közgyűlésével 11—1876 Zsinati Főtanács sz. a. hivatalosan tudatva lett, hogy Méltóságodat a folyó 1876-ik évi aug. 27 és 28-ik napjain Árkoson tartott zsinati Főtanács választközségünk egyik főgondnoki hivatalára megválasztotta.

Hála a gondviselésnek! a mult idők vészei közt, mikor anyaszentegyházunk a vastag előítéletek csapásai alatt oly érzékeny sebeket szenvedett, mindig voltak az egyházi renden kívül is a legnemesebb értelemben vett férfaink, kik anyagilag és szellemileg önfeláldozó akarattal mindent megtettek arra, hogy az istenegység hitét és a lelkiismeret szabadságát édes övéinek nevezett egyházunk a hierarchia önzésének és erőszakosságának csapásai alatt meg ne semmisüljön. Ma már nem a lét vagy nem lét, hanem a belszilárdítás és öngyarapítás a cél, mely tetterre szólít. És hála a gondviselésnek! korunkban sem hiányzanak férfiak, kik a hideg közönyösség ködfátyolából magasan kiemelkedve, büszkeségüknek tartják szóval és tettel munkálni egy oly vallásfelekezet életfájának növekedését és virágzását, melynek gyökszállai mélyen behatoltak a multba, sudarai pedig már kezdetek szétágazni a népek életében, enyhítő árnyat nyujtva a csend és béke után ohajtozó lelkeknek.

Méltóságodnak egyházunk életében szerzett magas érdemei bőv erősséget nyujtanak azon meggyőződésünk jogosultságára, hogy Méltóságodban egy ily férfit van szerencsénk egyházunk élén látni. Fogadja Méltóságod mély tiszteletünk, szolgálatkészségünk és ragaszkodó szeretetünk felajánlása mellett azon őszinte ohajtásunkat, hogy a mi egy Istenünk évek hosszu során át tartsa meg közhasznu életét közös hazánk, nemzetünk és szent vallásunk drága kincséül.

Végül a közgyűlés egyhangu határozata következtében tett ezen alázatos üdvözlő iratunk kegyes elfogadására kérve, mély alázattal öröklünk a

Méltóságos Főgondnok urnak

alázatos szolgálói
Kovács Mihály,
 esperes.
Raffaj Domokos,
 egyhköri jegyző.

*

A fennebpiék után a népiskolai ügy huzamosan tárgyalatván, kitünt, hogy az iskolai tanév kezdete után 14 nappal sincsenek az iskolák egyetlen ekklezsiánkban is beállítva, minek oka részint az oktoberi betakarodási munkaidő, részint pedig az illetékes batóságok és hivatali közegek közönyössége. A közgyűlésen jelen volt megyei tanfelügyelő ur nyilváníti, hogy e tekintetben a szükséges intézkedés már meg van téve, és különösen felhívja a közfigyelmet a tantermek korai kitisztítására és berendezésére, mert szerzett tapasztalatai szerint, az ellenkező állapot nem kis mérvben szolgál mentségül az illető községi előljáróságok közönyösségének és hanyagságának. Ajánlja továbbá, hogy minden iskolában legyen kiállítva a tanterv és óraterv, s az engedélyezett tankönyvek jegyzéke, s ezeket az iskolalátogatók mindannyiszor vizsgálják meg annál is inkább, mert erről már miniszteri rendelet is intézkedett. Ajánlja végül, hogy a felekezeti iskoláknál is ne a presbyteriumok kezeljék az iskolaügyet, mint eddig, hanem erre alakittassanak meg mindenütt a törvény által meghatározott öt tagu iskolaszékek. *) A tanfelügyelő urnak ezen ajánlatait a közgyűlés helyesléssel és köszönettel fogadta.

Több kisebb nagyobb fontosságú keblí ügyek közül, melyek tárgyalattak, végül megemlitendőnek tartom a következőt: A mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után annak 5-ik száma alatti azon határozatra vonatkozólag, mely szerint körí gyá moldánk minden pénzei az 1877-ik évi január 1-ső napjáig felszedessenek és küldessenek ki Kolozsvárra az Egyházi Képvisező Tanács kezelése alá, hogy a már korábban kiküldött 1000 frttal együtt kamatoztassék környékünk részére — szóba vétetett azon körülmény, miszerint a mult gyűlés határozatához híven közgyűlésünk nagy része most is óhajtja és akarja azon kis pénzösszeg fennebb megjelölt kezelés alá leendő átadását; de távol a kételkedésnek és bizalmatlanságnak még árnyékától is, gyámoldai pénztintézetünknek, s ezzel a jelen és jövő nemzedéknek vél garantiát nyújtani az által, ha kimondja azt is, hogy a Mlgs és Főtisztelendő Egyházi Képvisező Tanácstól egy határozott nyilatkozatot ohajtana nyerni arról, hogy körí gyámoldai pénzalapunk és annak folyó kamatai sem autonom törvényhozás, sem octroy által soha az

*) Mindezekre az E. K. Tanács is a miniszteri rendelet értelmében már intézkedett. — Szerk.

általános nyugdíj-intézetbe be nem olvasztatnak, sem semminemű más célra nem fordíttatnak, hanem csakis az alapszabályokban megjelölt célra, t. i. a Kereszturkőben önhibájokon kívül munkaképtelenné vált unitárius papok és mesterek ezek özvegyei és árvái felsegélésére. Meghatározottat tehát, hogy egy ily biztositást nyújtó és elfogadás végett a Mlgs. és Főt. Egyházi Képviselő Tanácshoz küldendő okirat szerkesztessék. Ennek szerkesztésére esperes Kovács Mihály elnök és Pálfi Ferencz atyánkfiai kérettek fel.

Raffaj Domokos,
egyházi jegyző.

